№ 192 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 2

1908
ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 2 №

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Հռիփսիմէ Մուսայէլեան և Նիկողայոս Աստուածատրեան Տէր-Յովհաննիսեանները ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց բարեկամներին և ծանօթներին՝ առաջինը իր թանգագին որդու, երկրորդը իր եղբօր՝

ԳՐԻԳՈՐ ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ (ՄՈՒՐԱՑԱՆ)

մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստոսի 30-ին Միքայէլեան հիւանդանոցի հոգեկան հիւանդների բաժնում։
Թաղման մասին կը յայտարարվի առանձին։

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

սրանով յայտարարում է, որ զանազան տեղերի դպրոցներում, որոնց ընկերութիւնը նպաստներ է տալիս, հարկաւոր են ուսուցիչներ և վարժուհիներ։ Ուստի խորհուրդը խնդրում է թէ ուսուցիչներին և թէ վարժուհիներին իրանց առաջարկներով դիմել խորհրդին։

ա. 2—1

ԱՐՈՒԵՍՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
(Тифлисъ. Сололаки. Лермонтовская улица № 15)
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից։ Ամէն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 6 ժամը։ Ծրագիրը և կանոնները տրվում և ուղարկվում են ցանկացողներին ձրիապէս։

(և. չ.) ար. 10—5

ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ,
հաստատված Թիֆլիսի վաճառականական ընկերութիւնից։ Նախապատրաստական (հանրակրթական) դասարանը ընդունվում են առանց քննութեան այն երեխաները, որոնք կը ներկայացնեն միջասեանից ոչ պակաս դասընթացքի աւարտման վկայական, իսկ առաջինում՝ քաղաքային կամ շինական դպրոցների երկդասեանից ոչ պակաս, կամ թէ որոնք համապատասխան քննութիւն կը բռնեն։

Ընդունելութեան քննութիւնները սեպտ. 1, 2 և 3 ին, առ. ժամը $8^1/_2$ ից։

Խնդրագրերի ընդունելութիւնը և տեղեկութիւններ տալը ամեն օր դպրոցի գրասենեակում, ժամը 9—1-ը։ Ուսման վճարն է 15 րուբլի կիսամեակի համար։

Դպրոցը գտնվում է Թիֆլիսի առևտրական ուսումնարանի շինութեան մէջ, Պեսկովսկայա փողոցում։

Տեսուչ՝ Վ. Ա. Բարսեղեան

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. Գ. Դաճիէլ-Բէկ
Ընդունելութիւնը: Առաւօտեան 12—2 ժամը, Երեկոյեան 4—6 »
Հասցէ՝ Ртищевская ул., д. № 7.
(ա. օ.) ա. 100—1

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
ԱՌԱՋԻՆ
Մ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՈՒՄ
(Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Կատարվում է ՀԱԿԱԽՕԼԵՐԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒԱՍՏՈՒՄՆ 9—2 ժ. առ. և $5^1/_2$—7 ժ. եր.
Վճար իւրաքանչիւր պատուաստման համար 1 ր. 50 կ.։
(առ.) (օ. մ.) 15—8

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ՏՐԱՊԻԶՈՆ
Առաջիկայ ն. տ. սեպտեմբերի 15-ին պիտի սկսի հաստատութեանս 23 երորդ տարեշրջանը՝ տոհմային արդի պահանջներու յարմար ծրագրով, որ հայ ժամուկին մէջ գործի մարդը պատրաստելու կոչուած ունի։ Լեզուական ու գիտական կարևոր ճիւղերու հետ՝ պիտի աւանդուի վաճառագիտութեան գործնական շահաւէտ դասընթացքն ալ, ասոր իբր լրացուցիչ յաւելուածով նորակառոյց Առևտրատուն մը որուն գործունէութեանց պիտի մասնակցին արժանիք ցուցադրող սաներ։

Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է լ. օսմ. 15, երկու անգամով վճարելի, դպրոցական մուտքին և ն. տ. փետրվարի առաջին օրերուն։

Մանրամասնութեանց տեղեկանալ ուզողները և կը խնդրուի դիմել մեր հասցէին։

Հ. Թ. ԹՈՄԱՃԵԱՆ
վերատեսուչ
(ա.) (ու. և. հ.) 3—2

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԴԱՍԱՏՈՒՆ
ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ
ազատ գեղարուեստագէտ
ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆԻ
Елизаветинская, № 40.
Ուսման վճարը՝ տարեկան 60 ր., ստացվում է կիսամեակներով—սեպտեմբերին և յունվարին։
(առ.) ա. օ. 10—4

ՄԻ ՁԵՌՔՈՎ ՇԻՆՈՒՄ ԵՆ, ՄԻՒՍՈՎ ՔԱՆԴՈՒՄ

Աւետարանական այն պատուէրը, թէ բարեգործութիւնն այնպէս արա, որ աջ ձեռքդ չիմանայ թէ ձախը ինչ է գործում, կարծէք բնաւ գրված չէ հայի համար։

Հայը երբ մի բարեգործութիւն է կատարում, ցանկանում է, որ բովանդակ աշխարհն իմանայ դրա մասին և շեփորներով ծանուցանվի այդ բարեգործութիւնը։ Հայը ձգտում է մի կոպէկով տասը տեսակ բարեգործութիւն անել։ Հայը, որ ամենագլխաւորն է, իր բարեգործական ձեռնարկների մէջ հաստատամիտ և տոկուն չէ, այլ հակված է շուտ շուտ փոխել իր բարեգործական ձեռնարկների բնաւորութիւնը և ուղղութիւնը։

Հայը աշխատում է իր բարեգործութեան աւելի տեղական բնաւորութիւն տալ, այսինքն, որ իր բարեգործութիւնից օգտվեն կամ բացառապէս, կամ ամենից շատ իր մերձաւորները, ազգականները, իր գիւղը, իր քաղաքը։ Լայն, համազգային կամ համամարդկային բարեգործութեան զգացումը շատ քիչ է զարգացած հայի մէջ։

Եւ հայի այդ յատկութեան հետևանքն այն է լինում, որ հայը իր մի ձեռքով շինածը միւսով քանդում է։

Դրա պերճախօս ապացոյց այն իրողութիւնն էր, որ վերջերս տեղի ունեցաւ մեր դպրոցական կեանքում։ Ատրպատականում մէկ մէկու ետևից թաղվեցին 13 հայ գիւղական դպրոցներ, իսկ Երևանի նահանգում բացվեցին մի քանի նոր հայ գիւղական դպրոցներ. մի տեղ կատարվեց թաղման և յուղարկաւորութեան տխուր հանդէս, մի տեղ հարիւրաւոր հայ մանուկներ փողոց նետվեցին, զրկվեցին ամէն հնարաւորութիւնից սովորելու իրանց մայրենի լեզուն, ուսում ստանալու, մի այլ տեղ կատարվեց ուրախութեան տօնախմբութիւն նոր դպրոցներ բացվելու առիթով։

Եւ երկու տեղերում էլ հերոսը, այսինքն տրտմութեան և ուրախութեան հեղինակը միևնոյն անձն էր—վաճառական Տիգրան Աֆրիկեանը։ Մի տեղ թաղողի, կործանիչի դեր կատարեց, միւս տեղ՝ ստեղծողի։ Մի տեղ անէծք, միւս տեղ օրհնութիւն։

Տ. Աֆրիկեան, մի վաճառական, որ իր առևտրով մեծապէս օգտվել էր Պարսկաստանում, կամենալով երախտագիտական մի փոքր պարտք հատուցանել այն երկրի հայութեան, որից ինքն շահվել էր, յղանում է 7—8 տարի առաջ մի բարի միտք—նպաստել բանալու Ատրպատականի մի քանի հեռաւոր, խուլ անկիւններում, ամենքից մոռացված գիւղերում, ուր հայերը ապրելով քիւրդերի և ասորիների մէջ միանգամայն մոռացել են հայ լեզուն, դպրոցները։ Եւ Թաւրիզի Հայուհեաց բարեգ. ընկերութիւնը, շնորհիւ Աֆրիկեանի յատկացրած նպաստների, կարողացաւ մի քանի տարվայ մէջ բանալ Ուրմիայի և Քիւրդստանի շրջաններում 13 հայ գիւղական դպրոցներ։ Դրանով գրված էր հիմքը մի մեծ ծառի, որ ապագայում ճոխ պտուղներ պէտք է տար, մի փառաւոր շինութեան, որ ապագայում հետզհետէ շինվելով լուսաւորութեան մի մեծ փարոս պէտք է հանդիսանար։

Բայց այդ բարեգործութիւնը տևական չեղաւ։ Մի գեղեցիկ օր Տ. Աֆրիկեանը մտածեց, որ աւելի լաւ է իր ծննդավայրի նահանգի հային օգնէ, քան Ատրպատականի հային։ Եւ Ատրպատականում սկսածը կիսատ թողնելով, նա, նոյնիսկ բիրտ ձևով, յանկարծակի դադարեցրեց շինութեան շարունակութիւնը, դադարեց ջրել իր տնկած ծառը, որ չորացաւ՝ զրկվելով խնամքից։ Եւ 13 պարսկահայ դպրոցները փակվեցին, մի ամբողջ մեծ հայ շրջան նորից ընկղմվեց խաւարի և հայ լեզուի մոռացութեան մէջ հայ բարեգործի մի լոկ կապրիզով՝ բղխած տեղական, նեղ հայրենասիրութեան զգացումից։

Թւում էր թէ այդ օրինակը բացառիկ պէտք է լինէր, բայց, ինչպէս երևում է, վատ օրինակները աւելի վարակիչ են, քան բարիները։ «Մշակի» այսօրվայ համարում տպված նամակը Նոր-Ջուղայից տրամադրել է տալիս կարծելու, որ նոյն օրինակին կամենում է հետևել և մեր ազգային-եկեղեցական խոշոր բարեգործական հաստատութիւններից մինը—Պետերբուրգի եկեղեցական խորհուրդը։ Սա որոշել է դադարեցնել այն նպաստը, որ 5 տարուց ի վեր տրվում էր Նոր-Ջուղայի առաջնորդարանին և որով պահպանվում էին մի քանի գիւղական դպրոցներ՝ Պարսկաստանի խորքում ընկած և հայ լեզուն մոռացած հայ ժողովրդի համար։

Թէև յօդուածագիրը չէ ասում այդ որոշման պատճառները, բայց դժուար չէ հասկանալ։ Պետերբուրգի եկեղեցական խորհուրդը վերջերս, ինչպէս յայտնի է, որոշել է նպաստներ տալ Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերութեան և Բագուի հայոց կուլտ. միութեան՝ դպրոցներ բանալու համար։ Եւ չունենալով, հրևի, բաւականաչափ միջոցներ այդ նպաստի համար, նա որոշել է դադարեցնել հեռաւոր պարսկահայ գիւղերին նպաստներ տալը և տալ մերձաւոր կովկասահայ դպրոցներին։

Դարձեալ դուրս է գալիս, որ խորհուրդը՝ Աֆրիկեանի նման՝ մի տեղում տնկածը, հիմնածը քանդում է, առանց սպասելու պտղաբերութեան, և մի այլ տեղում տնկում, հիմնում նորը։

Բացիօնալ, արդար է գործողութեան այդ եղանակը։ Չենք կարծում։ Եթէ հարկաւոր է ընտրութիւն անել, պէտք է նախամեծարութիւնը տալ այն կողմին, որ ամենից շատ կարօտն է, ամենից շատ անճարն է, որ չունի օգնութեան ուրիշ որևէ աղբիւր, գոյութեան ուրիշ որևէ նեցուկ։ Բարեգործական ընկերութիւնը և Կուլտուրական միութիւնը օգնողներ շատ ունեն և կունենան, բայց վայրենի Լօրիստանի և Քիւրդստանի ամենքից մոռացված, լքված հայ գիւղերին օգնողներ չը կան և նրանք շատ հեռու թեամբ կարող են անհետանալ, եթէ չունենան օգնողներ։ Դա նշանակում է բոլորովին քաղցածի հացի պատառը խլել և տալ մէկին, որ քաղցած չէ, բայց ճոխ ապրելու միջոց չունի։

Եւ եթէ վաճառական Տ. Աֆրիկեանը իր սահմանափակ հասկացողութեամբ չէ կարող ըմբռնել լայն հայրենասիրութեան և բացիօնալ բարեգործութեան գաղափարը, նոյնը ներելի չէ Պետերբուրգի եկեղեցական խորհրդի պէս մի յուրջ և հասկացող, ինտելիգենտ անձերից բաղկացած հաստատութեան։

Մենք վստահանում ենք յուսալ, որ խորհուրդը կանդրադառնայ իր վճռի վրայ և կընդունի մեր այս առարկութեան ճշտութիւնը, թէ չը պէտք է մի ձեռքով շինածը միւս ձեռքով քանդել։

Ի՞նչ միտք ունի զանազան տեղերում հիմն ձգել, բայց ոչ մի տեղ չաւարտել շինութիւնը։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիէննա, 31 օգոստոսի

«Cor. Bureau»-ին Կ. Պօլսից հաղորդում են թէ՝ որովհետև բուլղարական գործակալ Գէշօվը հրաւէր չը ստացաւ ներկայ լինելու օգ. 30-ին արտաքին գործերի մինիստրի մօտ կայանալիք դիպլօմատիական ճաշին և չը կարողացաւ գոհացուցիչ պատասխան ստանալ այդ առիթով իր ուղղած հարցապնդման, բուլղարական կառավարութիւնից նա յանձնարարութիւն ստացաւ մեկնել, եթէ մինչև երեկոյ հրաւէրը չը ստացվի։ («Հ. Գ.»)

Կ. Պօլիս, 31 օգոստոսի

Գէշօվը, չը ստանալով հրաւէր ներկայ լինելու արտաքին գործերի մինիստրի ճաշին, երէկ երեկոյեան մեկնեց այստեղից։ («Հ. Գ.»)

Ուֆա, 31 օգոստոսի

Երէկ, երեկոյեան ժամը 6-ի մօտերը, Կամբշլով գիւղից երկու և կէս վերստ և Ուֆայից քսան վերստ հեռաւորութեան վրա չարագործների զինված մի ամբոխ յարձակվել է Ստէրլիտամակից դուրս եկած պօստի վրա։ Չարագործների մի խմբակը դաբան մտնելով կրակում է։ Սպանվել են մի պահակ և երկու ձի։ Պահակների և պօստատարի պատասխան-կրակից չարագործները դիմում են փախուստի։ Պօստը և նրանում գտնվող 30,000 րուբլին ապահով հասցրին Ուֆա։ («Հ. Գ.»)

Պետերբուրգ, 31 օգոստոսի

Քաղաքային սանիտարական բիւրօյի տեղեկութեան համաձայն, մի օրվայ մէջ, մինչև օգ. 31-ի ցերեկվայ ժամը 12-ը, խօլերայով հիւանդացել են Պետերբուրգում 118, մեռել են 34 հոգի։ («Հ. Գ.»)

Նիւ-Եօրկ, 30 օգոստոսի

Գրանդտէրկ (Բօհեմեան կղզիներ?) կղզում մրրիկը սոսկալի աւերածութիւններ է կատարել. փողոցները փլատակների կոյտերի են փոխվել. կան մարդկային զոհեր։ («Հ. Գ.»)

Բագու, 30 օգոստոսի

Օգոստոսի 28-ի երեկոյեան անյայտ չարագործներ յարձակվեցին վերադարձող պահնորդական բաժնի գործակալների վրա։ Մի գործակալ սպանվեց, երկուսը վիրաւորվեցին։ («Հ. Գ.»)

«Баку» լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից.

Պետերբուրգի համալսարանի խորհուրդը միջնորդութիւն է յարուցել նախկին ազատ ունկնդրուհիներին համալսարանում մնալը թոյլատրելու համար։

Գրաւված են «Сатириконъ» և „Труженникъ" թերթերի ու „Русское Знамя" լրագրի վերջին համարները կոմս Լ. Ն. Տօլստոյի մասին գրած յօդուածների առիթով։

Անդրկովկասեան երկաթուղու համար սահմանված է, որ այսուհետև ծառայողների 60 տոկոսը պէտք է լինի այլազգիներից։

Օգոստոսի 28-ին Բագւում, Հայկական գաղութում, մասսայական խուզարկութիւն է տեղի ունեցել ժանդարմերիական, խուզարկու և քաղաքային ոստիկանների մասնակցութեամբ։

Խուզարկութեան նպատակով ոստիկանները բաժանված են եղել 8 խմբերի, որոնք մի քանի ժամ շարունակ խուզարկում էին բոլոր տները։

Խուզարկութիւնը, սակայն, չարդարացրեց ոստիկանութեան ակնկալութիւնները, որովհետև գտնվածները եղել են 3—4 հին որսորդական հրացաններ, փոքր քանակութեամբ վառօդ ու փամփուշտներ։ («Б.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Թաւրիզ, 1 սեպտեմբերի

Օգոստոսի 30-ի առաւօտեան, երբ Մակուի 800 ձիաւորները վեց թնդանօթներով մօտենում էին քաղաքին, յեղափոխականները դիմադրութիւն ցոյց տուին։ Մակուեցիները ռմբակոծելով Սաթթար-խանի ամրութիւնները, ներս մտան քաղաք։ Յետ նահանջած Սաթթար-խանը, օժանդակ օգնութիւն ստանալով, երեկոյեան յետ մղեց մակուեցիներին Մարանդայի կողմերը։ Երկու կողմերի կորուստները շատ մեծ են։ Էյն-ուդ-Դօվլէի բանակի կողմից մակուեցիներին օգնութիւն չեղաւ։ («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 30 օգոստոսի

«Morning Post»-ը ասում է, որ Անգլիայի և Ռուսաստանի գործողութիւնները Պարսկաստանում պէտք է ընդունվեն իբրև Պարսկաստանի բարեկեցութիւնը ու անձեռնմխելիութիւնը հաստատուն հողի վրա դնելու ցանկութեան ապացոյց, իբրև նրանց առաջադրված նպատակների անշահախնդրութեան ցուցմունք, և պէտք է հանդիպեն ողջոյնի, իբրև վկայութիւն այն բարի համաձայնութեան, որ գոյութիւն ունի երկու պետութիւնների միջև։ Անկասկած, Ռուսաստանը և Անգլիան կը ձգտեն վերականգնելու և ամրապնդելու կարգ ու կանոնը, այլապէս կը շարունակվէր երկուստեք մրցութեան ոգին, երկպառակութիւնները և վէճերը անխուսափելի կը լինէին։ («Հ. Գ.»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

Սուլթանի ազգական արքայազն Իւսուֆ-Իզէթդինը մօտ օրերս ներկայ է եղել Սկիւտարի թատրոնում տեղի ունեցած ներկայացմանը։

Ներկայացումը վերջանալուց յետոյ նա դիմել է հանդիսականներին խիստ պրօգրեսիվ բովանդակութիւն ունեցող մի քաղաքական ճառով։

Արքայազն Իւսուֆը սուլթան Աբդիւլ-Ազիզի աւագ որդին է: Նա առաջ կայսերական գվարդիայի հրամանատարն էր և յայտնի էր իբրև ազատամիտ աշխարհահայեացքների տէր մարդ:

—

Երիտասարդ-Թիւրքերի և արձակված պաշտօնեաների միջև յարաբերութիւնը օրըստօրէ աւելի է սուր կերպարանք ստանում:

Անցեալ շաբաթ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ ծառայող մօտ 200 պաշտօնեաներ ցոյց են արել ներքին գործերի մինիստր Հակկը-բէյի պալատի առջև: Ցոյցի պատճառը այն է, որ մինիստրութիւնը արձակել է պահպանողութեան մէջ մեղադրվող 350 պաշտօնեաների: Մեծ վէզիրը խոստացել է իր միջնորդութիւնը այդ բանում:

Արքայազն Սաբահէդդինի նախաձեռնութեամբ բանակցութիւններ են սկսվել երիտասարդ-Թիւրքերի Սալօնիկի և Կ. Պօլսի կօմիտէտների միջև երկու կազմակերպութիւնները ի մի ձուլելու համար: («Рѣчь»)

—

Թիւրքիայի ներքին պառակտումները հետզհետէ աւելի են ազդում Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի գործերի վրա:

Սահմանագլխի վրա գտնվող ամբողջ տարածութիւնը սկսել են ամրացնել:

Աւստրիական օֆիցէրները հրաման են ստացել հեռացնել իրանց ընտանիքները Նօվօբազարի շրջանից:

(«Б. В.»)

—

Երիտասարդ-Թիւրքերի կօմիտէտը Սալօնիկում պարլամենտի համար առաջարկում է մեծ բանակութեամբ մահմեդականների թեկնածութիւնները, կան նաև երկու հրէաներ:

Սուլթանը լուրջ կերպով հիւանդացել է:

Սուլթանը գիշեց իր դաստակերտները պետական և պալատական կարիքների համար անհրաժեշտ 4 միլիօն օսմանեան ոսկի փոխառութիւնը ապահովելու նպատակով: («Р.»)

—

Կ. Պօլսից օգոստոսի 26-ին հեռագրում են «Рус. Сл.» լրագրին.

Զինւորական մինիստրութիւնը լարված եռանդով շարունակում է զօրքի անհրաժեշտ կարիքները հոգալ: Մօտ օրերս մինիստրութիւնը գնել է հինգ ռազմական ււտօմօբիլներ:

Օսմանեան բանկի վերատեսուչը ուղևորվել է Պարիզ բանակցելու ֆրանսիական ֆինանսիստների հետ՝ 3,600,000 թիւրքական ոսկի փոխառութիւն անելու նպատակով:

Դամասկոսի մարշալ Աբդուլլահը յայտնել է, որ Եմենի ապստամբութեան գլխաւոր պատճառը ադմինիստրացիական կառավարութեան մութ կողմերն են:

Այսօր տրամվայի մէջ կալանաւորված է անիշխանական Սիլվեստրին, որը երեք տարի առաջ սելամլըքի ժամանակ ռումբ էր նետել:

Ծովային մինիստրութիւնը մտադիր է անգլիական ինստրուկտօրներ հրաւիրել նաւատորմը բարենորոգութեան ենթարկելու համար:

Կառավարութիւնը սկսել է փոխել հին նամականիշները նորերի, որոնց վրա տպագրված է սահմանադրութիւն մտցնելու օրը:

Այստեղ բացվել է 12 քաղաքականների համագումարը, ի թիւս որոնց՝ արաբականը և քիւրդականը: Այդ բոլոր միութիւնները սերտ յարաբերութեան մէջ են երիտասարդ-Թիւրքերի հետ:

—

Կ. Պօլսից "Бирж. Вѣд." թերթին հեռագրում են օգոստոսի 24 ից հետևեալ լուրերը.

Լաւատեղեակ շրջաններում լուր է պտտում, որ այստեղի երիտասարդ-Թիւրքերի կօմիտէտի անդամների մէջ լուրջ անհամաձայնութիւններ են ծագել: Ամենագլխաւոր պատճառը սուլթանի նախկին մինիստրներին ու խորհրդատուներին ազատ արձակելու հարցն է եղել: Աբդիւլ-Համիդը, որի ազդեցութիւնը զգալի կերպով մեծացել է, պնդելիս է եղել, որ նրանց ազատեն, և նա աջողել է իր կողմը գրաւել «Միութիւն և առաջադիմութիւն» կօմիտէտի մի քանի անդամներին:

Երիտասարդ-Թիւրքերի կօմիտէտը շաբաթ օրը նորից մի կոչ հրատարակեց, որով նա կրկին ու կրկին յանձնարարում է մամուլին չը գրել Կրէտէի, Բօսնիայի, Եգիպտոսի և Կիպրոսի հարցերի մասին: Այս արդէն չորրորդ կոչն է վերջին շաբաթվայ ընթացքում: Ընդհանուր մամուլը շարունակում է զբաղվել արգելված հարցերով:

Այստեղ հեռագրում են Կահիրէից, որ եգիպտական ազգային կուսակցութիւնը մտադիր է խնդիրից պահանջել, հէնց որ նա կը վերադառնայ Կ. Պօլսից, սահմանադրութիւն մտցնել: Կօմիտէտը առաջարկել է իր Կահիրէի ներկայացուցիչներին՝ ազդել ազգային կուսակցութեան վրա և համոզել նրան, որ յետ մնայ այդ դիտաւորութիւնից, որի համար ներկայ մոմենտը շատ անյարմար է:

Աւելի քան 250 չինօվնիկներ են պաշտօնից արձակված լուսաւորութեան մինիստրութիւնից:

—

«Бирж. Вѣд.» թերթին Լոնդոնից հեռագրում են օգոստոսի 24 ին.

Կ. Պօլսից այստեղ հեռագրում են երէկվայ ամսաթւով, որ նախկին մինիստրներն ու բարձր աստիճանաւորները, բանտից ազատվելով, ուղարկվեցին անցեալ գիշեր Իշխանական կղզիները, ուր պիտի մնան նրանք մինչև դատաստանական քննութիւնը: Նրանց վրա շատ խիստ հսկողութիւն է նշանակված: Թէ երբ պիտի լինի նրանց գործի դատավարութիւնը, դեռ ևս ոչինչ յայտնի չէ: Հաւանական են համարում, որ դատավարութիւնը կը յետաձգվի երկար ժամանակով, որպէսզի հնարաւորութիւն տրվի խուսափել մերկացումներից, որ կարող են դատարանում անել նախկին պաշտօնեաները:

Այստեղի քաղաքական շրջաններում շատ լաւ տպաւորութիւն է թողել Աւստրօ-Ունգարիայի դիպլօմատիական ներկայացուցչի յայտարարութիւնը Պետերբուրգում, որ նա արել էր «Бирж. Вѣд.» թերթի աշխատակցին այն մասին, թէ Վիէննայի կաբինետը դիտաւորութիւն չունի այժմ Բօսնիայի ու Հերցեգօվինայի հարց բարձրացնել այն նպատակով, որ ժամանակաւորապէս գրաւված նահանգները վերջնականապէս Աւստրօ-Ունգարիային միացնելու համար հող պատրաստվի:

—

Սալօնիկից „Бир. Вѣд.“ լրագրին հեռագրում են. «Այն բոլոր փաստերից յետոյ, որոնք այժմ յայտնի են դարձել ու յուզել երեք վիլայէթների ամբողջ բուլղար ազգաբնակութիւնը, այլևս անկարելի է խօսել Մակեդօնիայում խաղաղութիւնը վերահաստատելու մասին: Սանդանսկու խմբակը վերադարձել է տեռրօրի սիստեմին: Սանդանսկու քարտուղար Պանիցայի հրամանով, Սպրիզով գիւղում օգոստոսի 17-ին սպանված են չորս բուլղարներ և վիրաւորված նրանցից մէկի կինը՝ բուլղարական յեղափոխական կազմակերպութեան հարկերը վճարելուց հրաժարվելու պատճառով:

«Ամբողջ բուլղար ազգաբնակութիւնը վրդովված է Սանդանսկու երկդիմութիւնից: Բուլղարներից շատերը դիմում են պետութիւնների ներկայացուցիչներին՝ խնդրելով պաշտպանել իրանց:

«Կենտրօնականների պարագլուխները բոլորովին ընդհատել են իրանց յարաբերութիւնները երիտասարդ-Թիւրքերի կօմիտէտի հետ, տեսնելով որ տեռրօրը շարունակվում է երիտասարդ Թիւրքերի աչքերի առջև:

«Երկիւղ են կրում, որ Մակեդօնիայի դրութիւնը նորից կը դառնայ նոյնը, ինչ որ սահմանադրութիւնը յայտարարելուց առաջ էր. այդպիսի դէպքերում անխուսափելի են լուրջ բարդութիւններ»:

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Էրզրում, 22 յուլիս

Արծնեան մատենադարանի յանձնախմբի նախաձեռնութեամբ նոյն վարժարանին լսարանի բացումը մեծ յաջողութեամբ գլուխ ելաւ յուլիս 10-ին: Սրահները 1500 է աւելի բազմութիւն մը լեցուած էր. խօսողներն էին Էրզրումի և Վանայ առաջնորդ սրբազանները և Սանասարեան վարժարանի պրօֆէսօր Խաչատրեան էֆ.: Այդ օրը դարձեալ նոյն վարժարանին մէջ կազմակերպուեցաւ երիտասարդական միութիւն մը, որ նպատակ պիտի ունենայ ծառայել ժողովրդեան յառաջդիմութեան: Հարիւրաւոր երիտասարդներ անդամ արձանագրուեցան այդ միութեան:

Վերափոխման մեռելոցի օրը չտեսնուած շքով կատարուեցաւ հայ նահատակներու յիշատակին հոգեհանգիստ: Ներկայ էին Թիւրք հիւպատոսներ, զինուորական նուագախումբը, հայ-կաթոլիկ հասարակութիւնը, քահանաներ և կրօնաւորուհիներ զգեստաւորուած աշակերտուհիներով և պսակով: (Մինչև այսօր հայ կաթոլիկ հասարակութիւնը չէր մասնակցած բնաւ իր մայր ազգին ոևէ ազգային ցոյցերուն. այս անգամ շնորհիւ կարգ մը երիտասարդաց պահանջներուն՝ այդ գովելի քայլն առին): Մահուան դատապարտուած և տեղս կախաղան հանուած ամենուն սիրելի Արամի հողակոյտին վրայ կաթողիկէ մը շինուած էր, որուն գմբէթին վրայ կը ծածանէր հայկական դրօշակ մը՝ վրան գրուած «Մահ կամ ազատութիւն», «Դրօշակ հայոց»: Թիւրք սպաները այդ դրօշակը կը փառաբանէին, հայ պատմական անձանց՝ Հայկայ, Վարդանայ, Արամայ պատկերներուն վրայ (որոնք կախուած էին կաթողիկէի գմբէթին տակ) երդում կընէին հաւատարիմ մնալ եղբայրութեան: Հանդէսը փառաւոր էր և շատ գոհացուցիչ տպաւորութիւն ըրաւ: Հոգեհանգիստէն վերջը պաշտօնապէս հրաւիրեալները առաջնորդարանի սրահներուն մէջ պատուասիրուեցան: Յաջորդ օրը սուլթան Համիդի գահակալութեան տարեդարձն էր: Ուրիշ տարիներ հայերը լուռ հանդիսատեսներ էին միայն այդօրինակ հանդէսներուն. այս անգամ հայերը Թիւրքերէն աւելի ուրախութիւն ըրին, ոչ թէ սուլթան Համիդի տարեդարձը տօնելու համար, այլ սահմանադրութեան հաստատումը. և հայերու այդ անկեղծ քէֆերը մեծ փայլ կուտային հանդէսներուն: Լուսավառութիւն կատարեցին և տեղւոյս օտար հիւպատոսարանները, իսկ ռուս հիւպատոսարանին մէջ շքասեղան սարքուած էր, անհամար այցելուներուն համար: Սանասարեան վարժարանի վերատեսուչ պ. Գ. Աբուլեան լաւ պատրաստութիւն տեսած էր ընդունելու Թիւրք սպաներուն և հայ երիտասարդաց այցելութիւնը, և Թիւրքերը արտասուաթոր աչքերով կը համբուրէին Սանասարեանի կիսանդրին...

Կաթողիկոսական ընտրութեան Էրզրումի պատգամաւոր ընտրուեցաւ Ա. Խաչատրեան (պրօֆէսօր ի Սանասարեան վարժարան):

Երիտասարդութեան արդարացի պահանջմամբ, պաշտօնանկ եղաւ Նշան Գալֆաեանը, որ Պօլսոյ խնամակալութիւնը ղրկած էր Էրզրում Սանասարեան վարժարանի բիւջէն 400 ոսկիով ծանրաբեռնելու համար:

—սմօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՈԼԵՐԱ

—

◆ Զուբալօվի ժողովրդական տանը հակախոլերային սրսկումներ ընդունելու ամեն օր գալիս են ի միջի այլոց և շատ Թրքուհիներ, կանայք թէ օրիորդներ:

◆ Երկաթուղային գծի վրա կարգադրութիւն է արված, որպէսզի ուղարկուելիք ապրանքները ընդունվեն ոչ այլ կերպ, բայց եթէ վկայականներ ցոյց տալուց յետոյ, թէ այդ ապրանքները լիակատար ախտահանութեան են ենթարկվել:

◆ Օգոստոսի 27-ին, № 6 գնացքի մէջ, Աւճալա և Թիֆլիս կայարանների միջև II կարգի վագոնում խոլերայից մեռել է Միխայիլ Գերցէշօվը, որ Սուրամից գալիս է եղել Թիֆլիս:

◆ Օգոստոսի 28-ին խոլերայով հիւանդացան Թիֆլիսում կրկին հետևեալները. 1) Հուսէյն Ալի-օղլի, 40 տարեկան, 6-րդ քաղաքամասում, Աղալարօվի տանը, Բաննի փողոցում, 2) և 3) Կաշտօեան Նանօ 55 տար. և Կաշտօեան Արաքս 14 տարեկան, երկուսն էլ 8-րդ քաղաքամասում, Պեսկօվսկայա փողոցում, № 71 տանը:

◆ Օգոստոսի 30-ին հիւանդացան 1) և 2) Բուխանօվ Մարիամ և Աննա, 19 և $1^1/_2$ տարեկան. 8-րդ քաղաքամասում, Նօվօ-Արսենալնի փողոցում, № 25 տանը. Աննան մեռաւ: 3) և 4) Զուտին Ալէքսանդրա և Կսենիա, 3 և $1^1/_2$ տարեկան, Նօվօ-Արսենալնի փող. տ. № 25. Կսենիան մեռաւ. 5) Պօպօվա, 40 տար. Դեսիմօն. հրապարակ № 7 տանը. 6) Տերենտի Մօլօկանօվ, 8-րդ քաղաքամասում, Դեսիմօն. հրապ. № 7 տանը, մեռաւ:

◆ Որովհետև խոլերան օրէ ցօր տարածվում է Թիֆլիսում, մենք խորհուրդ կը տայինք վստահութեամբ վերաբերվել դէպի հակախոլերային պատուաստումները և կատարել տալ այդպիսիները խոլերայից պաշտպանվելու համար:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը արդէն բացել է պահեստի խոլերային բարակը 80 մահճակալներով: Եթէ սա էլ չը բաւէ, խոլերայով հիւանդացածների համար կը բացվեն միացած հինգ քարէ բարակները 120 մահճակալներով, համաձայնութիւն կապելով Միքայէլեան հիւանդանոցի վարչութեան հետ՝ ընդունելու ծաղիկ, քութէշ, բգացաւ և տիֆ հիւանդութիւններով վարակվածներին:

Լ. Ն. ՏՈԼՍՏՈՅԻ ՄՕՏ

Եասնայա-Պօլեանա, 25 օգոստոսի

Այսօր առաւօտեան ժամը 6 ին հասայ Եասնայա Պօլեանա, իջևանեցի հանդէպս եղած առաջին գիւղացու խրճիթում և իսկոյն կարտս ուղարկեցի կոմս Լեվ Տօլստոյի կանցլեր Չերտկօվին:

Շուտով պ. Չերտկօվը կառքով իմ խրճիթի առաջն էր:

Անկարելիութիւնը կոմսին տեսակցելու՝ կարելի եղաւ, և ժամը 3 ին ես արդէն կոմսին անձամբ սկսեցի մատուցանել Պօրտուգալիայի ուղերձները, ուղերձ «Աղբիւր-Տարազից» և իմ այդ հրատարակութիւնների այն № №-ը, որոնց մէջ Լ. Տօլստոյի յօդուածներն են: Ստացայ Լ. Տօլստոյից իր լուսանկարները, որ մակագրեց ինձ նուէր:

Երկարատև խօսակցութիւն ունեցայ կոմսուհի Սօֆիա Անդրէևնայի հետ:

Եղանակը ցուրտ է և սաստիկ խոնաւ:

Այսօր եսթ մեկնում եմ Պետերբուրգ:

Տ. Նազարեան

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲԸ

—

Հասարակական կլուբի վարչութիւնը որոշել է սեպտեմբերի 13-ի և 20 ի երեկոյթները նուիրել Լ. Ն. Տօլստոյի յոբելեանին:

Երեկոյթները, ինչպէս արդէն առիթ ենք ունեցել ասելու, տեղի են ունենալու Թիֆլիսի բօրսային դահլիճում:

Երգուեալ հաւատարմատար Բուկշտէյն կը կարդայ մի ռեֆերատ «Մահվան պատժի մասին», իսկ ուսուցիչ Սմիկօվ կը դասախօսէ Տօլստոյի գրական աշխատութիւնների մասին: Ռեֆերատներից առաջ լինելու է գրական-երաժշտական բաժին:

Կլուբի աւագների խորհուրդը օգոստոսի 20-ին, ի միջի այլոց, որոշել է շաբաթական մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը՝ երեկոները՝ նիստեր ունենալ Թիֆլիսի ուսուցչուհիների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան գրադարան-ընթերցարանի դահլիճում (Բարեատինսկայա փողոց, տուն № 9), որին ներկայ լինել կարող են նաև հասարակական կլուբի անդամները:

Կլուբի անդամները միևնոյն ժամանակ հնարաւորութիւն ունեն այսուհետև օգտվելու ուսուցչուհիների գրադարան-ընթերցարանից:

Լ. Ն.-ին 80-ամեայ յոբելեանի առիթով հասարակական կլուբի կողմից ուղարկված է հետևեալ շնորհաւորական հեռագիրը. «Հասարակական կլուբը ողջունում է ձեզ իբրև մեծ գեղարուեստագէտի, ժողովրդի անդաւաճան բարեկամի, մարդկային անհատական իրաւունքների անընկճելի պաշտպանի և ճշմարտութիւնը յաւիտենապէս որոնողի»:

—

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

(Սեփ. թղթակ.)

—

Տեսակցութիւն Իզմիրլեան սրբազանի հետ

Կ. Պօլիս, 15/28 օգոստոսի

Այսօր երեկուեան այցելութեան գնացի Երուսաղէմի մեծ տարագրեալի մօտ: Ես դիտմամբ երեկոյ էի ընտրել, որպէսզի նրան ազատ գտնեմ և ժամանակ ունենամ երկարօրէն խօսելու և մի քանի կարևոր հարցերի բացատրութիւնն առնելու: Թէև սրբազանը դարձեալ այցելուների մեծ բազմութիւն ունէր, բայց այնուամենայնիւ նպատակիս հասայ: Պատմեմ թէ ինչպէս:

Երբ ես Երուսաղէմատուն հասայ, որ կից է պատրիարքարանին և ուր ժամանակաւորապէս իջևանած էր Իզմիրլեան, նրա մօտ կար բողոքականաց Bible House միսիօներական ընկերակցութեան կողմից 2 ամերիկացի՝ միստր Փիթ և միստր Ալլէն, որ շատ մաքուր հայերէն էր խօսում, անգլիկեան հիւպատոսարանի թարգման պ. Շմաւօնեան և իր եղբայրը՝ պատուելի Շմաւօնեան: Ուղարկեցի ներս այցետոմս իբրև «Մշակի» աշխատակից և անմիջապէս ընդունվեցի: Շնորհաւորեցի սրբազանի գալուստը յանուն «Մշակի» և յայտնեցի, որ նրա այս փառաւոր վերադարձը անհուն գոհունակութիւն էր պատճառում նաև ռուսահայերին: Սրբազանը յայտնեց իր շնորհակալութիւնը: Ես հարցրի, թէ ինչպէս էր նա իրան զգում Երուսաղէմում և ինչպիսի կեանք էր վարում: Նա պատասխանեց, թէ ընդհանրապէս դժգոհ չէր իր առողջական վիճակից, բայց իր ազատութիւնը այնպէս կաշկանդված էր, որ վերջին մի քանի տարին եկեղեցական պաշտօն չէր կարողանում կատարել: Պատմեց, թէ ինչպէս մի անգամ Յարութիւն պատրիարք ազդու կերպով պաշտպանել էր նրան տեղական կառավարութեան չափազանց ոտնձգութեան դէմ և թէ ինչպէս Երուսաղէմի միւթէսարըֆը ամբողջ 10 օր հնարաւորութիւն չէր տուել նրան ազատօրէն մեկնել՝ մինչև Կ. Պօլսից յատկապէս իր վասին ազատութեան հրամանը ստացվելը: Իզմիրլեան՝ թէև նիհար և արդէն բոլորովին սպիտակած, բայց առողջ է և վերջին դէպքերը բարձրացրել են նրա եռանդն, աւելացրել են և ֆիզիքական ոյժը. նա խօսում էր ոգևորութեամբ և առոյգ շեշտերով: Մեր խօսակցութիւնը ընդհանուր բնաւորութիւն ստացաւ, երբ ես մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդեցի Կովկասից: Ամերիկացիք հետաքրքրվեցին էջմիածնի գործերով, այնտեղի վերջին պատգամաւորական ժողովով, Կովկասի սօցիալիզմով և այլն, որոնց մասին հարկ եղաւ աւելի մանրամասն բացատրութիւններ տալ: Ես նկատեցի, որ Իզմիրլեան սրբազան լաւ ծանօթ է Կովկասի անցքերին, որովհետև կանօնաւորապէս կարդացել էր «Մշակ», «Վտակ» և «Հովիւ»:

—15 օր առաջ «Մշակին» գրեցի, որ այստեղի նոր հասցէով ինձ ուղարկէ թերթը, բայց դեռ չեմ ստացել,—ասաց սրբազանը:

Ես ապահովեցրի, թէ ուր որ էլ լինի՝ «Մշակ» կանօնաւորապէս կուղարկվի նրան: Քանի որ Իզմիրլեան սրբազան արդէն բաւականաչափ տեղեակ էր թէ էջմիածնում տեղի ունեցած այն ընդհանուր պատգամաւորական ժողովի գլխաւոր ինդիրներին և նրա լուծել ուզած հարցերին և թէ Թիֆլիսում կայացած կաթողիկոսական խնդրի վերաբերեալ խորհրդակցութիւններին և այդտեղ յարուցված հարցերին, ես խնդրեցի, որ նա իր կարծիքն յայտնէ այդ հարցերի մասին: Սրբազանը պատասխանեց, թէ դրանց մէջ կարևորը դպրոցական գործն է և առհասարակ աշխարհականների եկեղեցական վարչութեան մէջ մասնակցելու իրաւունքը: Նա ասաց, թէ ինքը կուսակից է, որ դպրոցական գործը տրվի բացառապէս ժողովրդից ընտրված անձերի ձեռքը և դպրոցական բոլոր ասպարէզներում ժողովրդական տարրը ամենալայն գործունէութիւն ունենայ: «Այդպէս էլ պէտք է լինէր սկզբից, բայց Պօլօժէնիէի որոշ տրամադրութիւնները հնարաւորութիւն չէին տալիս և կղերական իշխանութիւնը մեծագոյն դերն է ունեցել մինչև հիմա»—ասաց սրբազանը:

—Մի քանի անպատշաճ ակնարկութիւններ էլ եղան,—շարունակեց նա,—Թիֆլիսի խորհրդակցական ժողովներում:

Նա շատ դժգոհ էր, որ այդտեղ իրան համարում էին հայկական կոտորածների պատճառ...: Խօսելով հանգուցեալ կաթողիկոսի վերջին տարվայ կոնդակների և էջմիածնի պատգամաւորաց ժողովի յարուցած հարցերի մասին, նա գովեց «հանգուցեալ կաթողիկոսի բարի դիտաւորութիւնները», բայց խիստ լեզուով խօսեց այն ձգտումների մասին, որոնք սօցիալիստական սկզբունքներ են աշխատում մտցնել եկեղեցու տնտեսական, կալուածական և վարչական գործերում, համարելով դրանց՝ «անյարմար և չափազանցութիւններ»: Առանձնապէս նա ծանրացաւ էջմիածնի հողերն անխտիր նրանց մշակող տարրին սեփականութիւն դարձնելու «փնասակարութեան» վրա:

Այդ միջոցին ներս մտան պատրիարքարանի 2 դիւանապետները: Միւս բոլոր հիւրերը հեռացան և ինքը մի րոպէ սկսեց զբաղվել մասնաւոր կերպով նրանց հետ: Ես ուզում էի նոյնպէս հեռանալ, չը խանգարելու համար, բայց սրբազանը չը թողեց և ներկայացնելով դիւանապետներին՝ Բարթող էֆ. Թէլեանին (վարչական մասի և հայերէնի) և Կ. էֆ. Խաչատրեանին (Թիւրքերէն ճիւղի), որ Իզմիրլեան սրբազանին նորից տեսնելու բաղձից յուզված արտասվում էր, ինձ ասաց.

—Կը տեսնէ՞ք ասոնք. ասոնք մեր պատրիարքարանի սիւներն են, բարեխիղճ և հաւատարիմ պաշտօնակատարներ:

Այս երկու դիւանապետները քառասուն տարուց ի վեր պաշտօն են վարել և բնականաբար Կ. Պօլսի ազգային վարչութեան բոլոր անցուդարձին և ներքին խնդիրներին ամենից աւելի հմուտ էին: Ներս մտան գաւառական պատգամաւորներ՝ երիտասարդներ և կանայք. այս վերջինները տեղական հագուստով և յանուն իրանց գաւառների և գիւղերի շնորհաւորեցին սրբազանի գալուստը, որ քաղցր և պատշաճաւոր խօսքերով բոլորին իր շնորհակալութիւնները յայտնում և օրհնում էր: Ներս մտաւ մի վարդապետ, որ հարցրեց, թէ սրբազանը վաղը ժամը քանիսի՞ն էր որոշել գնալ Շիշլիի գերեզմանատուն: Հետաքրքրական է այս: Երուսաղէմի արաբական կօմիտէն, «Յառաջդ. և Միութիւն» կօմիտէի ճիւղը, մի գեղեցիկ պսակ էր յանձնել սրբազանին, խնդրել, որ նա հաճի անձամբ դնել այդ պսակը Կ. Պօլսի կոտորածի զոհ հայ նահատակների գերեզմանի վրա արաբ յարգողների կողմից: Սրբազանը վաղը առաւօտ պիտի կատարէ այդ յանձնարարութիւնը և օրհնէ նահատակների յիշատակը:

Այնուհետև մենք մնացինք մենակ—Իզմիրլեան սրբազան, պատրիարքարանի դիւանապետ Թէլեան և ես: Ես բարձրացրի կոտորածների շրջանի և առհասարակ Իզմիրլեանի քաղաքականութեան հարցը. սրբազանը նստեցրեց ինձ իր մօտ, և սկսեցինք խօսել այդ նիւթի մասին, որ մէկ ժամ տևեց: Թէև երբեմն երբեմն դարձեալ ներս էին մտնում զանազան հայ այցելուներ, բայց նրանք մեզ զբաղված տեսնելով սրբազանի ձեռքը համբուրում և իսկոյն դուրս էին գնում: Առհասարակ սենեակի դուռը բաց էր և ով ուզում էր՝ ներս էր մտնում առանց կանխաւ թոյլտւութիւն խնդրելու. միայն մի վարդապետ բաւականանում էր յայտնելով ներս մտնողների ով լինելը:

Խօսում և փոխ ի փոխ միմեանց լրացնում էին Իզմիրլեան սրբազան և դիւանապետը: Մենք անցրինք մեր յիշողութեան մէջ 12 տարի առաջվայ այդ սոսկալի շրջանը: Շատ հետաքրքրական և մինչև հիմա անծանօթ դէպքեր լսեցի այս հարցի և այս շրջանի մասին, բայց այս բոլորը ես յետոյ կը պատմեմ առանձին յօդուածի մէջ: Առայժմ այսքանն ասեմ, որ հանգուցեալ Արթին փաշա Տատեան, որ այն միջոցին արտաքին գործերի մինիստրի օգնական էր, գաղտնի յարաբերութեան մէջ է եղել Իզմիրլեանի հետ և բաւական երկդիմի դեր է խաղացել այդ շրջանում: Այդ շրջանի վերաբերեալ իր բոլոր գրութիւնները Իզմիրլեան աքսոր գնալուց առաջ պահել է պատրիարքարանից դուրս մի ապահով տեղ, երկաթէ սնդուկի մէջ, ուր բանալիներն էլ հետն է տարել և այժմ, երբ հանգամանքները արմատականապէս փոխվել են, նա որոշել է դրանցից մի քանիսը հրատարակել և դրանով պատասխանել իր քաղաքականութեան դէմ եղած առարկութիւններին:

Խորին շնորհակալութեան յայտնելով սրբազանին իր տուած տեղեկութիւնները և լուսաբանութիւնների համար, ես մեկնեցի այն համոզումով, թէ Իզմիրլեան իրօք անդրդուելի կամքի և համոզմունքի տէր անձ է և ժողովրդական շահերի եռանդուն պաշտպան:

Սարուխան

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԿԱՐԾԻՔԸ ՌԷԱԿՑԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Մօտ ժամանակներս Պետական Դումայի նախագահ Ն. Ա. Խոմեակովը այցելելով պրեմիեր մինիստր Ստոլիպինին, մի ժամից աւելի խօսակցութիւն է ունեցել նրա հետ։ «Р. Сл.» լրագրի հետ խօսելիս՝ ի միջի այլոց ռէակցիայի դիտաւորութիւնների մասին տարածված շշուկների առիթով Խոմեակովը ասել է.

— Դուք գիտէք, որ ես առհասարակ միշտ էլ յոռետեսութեամբ եմ վերաբերվել այդ տեսակ լուրերին. այժմ դուք այդ բոլոր լուրերը ամենակտրական կերպով կարող էք հերքել։ Ես լիազօրութիւն եմ տալիս ձեզ հաղորդելու հետեւեալը։ Երէկ ես առիթ ունեցայ խօսելու Ստոլիպինի հետ այդ լուրերի մասին։ Այն լուրերը, թէ պրեմիերը յոգնել է արդէն և ուզում է հրաժարական տալ իր պաշտօնից, զուրկ են որեւէ հիմքից և տարածվում են որոշ դիտաւորութեամբ։ Ստոլիպինը մնում է իր պաշտօնում։ Մենք նրա հետ խօսեցինք ռէակցիայի մասին, և մինիստրների խորհրդի նախագահը ուղղակի զարմանք յայտնեց, թէ որտեղից է մամուլը քաղել այդ տեսակ տեղեկութիւնները։ Սի խօսքով պրեմիերը միանգամայն ժխտում է այդ լուրերի ճշմարտութիւնը։ Դումայի դէմ ռէակցիայի կողմից պատրաստվող սպառնալիքների մասին եղած խօսակցութիւնները էլ կարելի է հերքել միայն հէնց նրանով, որ կառավարութիւնը մի շարք օրինագծեր է պատրաստում Դումայի սեսսիան վերսկսվելուն պէս ներկայացնելու համար։ Պ. Ա. Ստոլիպինը այժմ զբաղված է մամուլի համար մշակված օրինագծի ընթերցանութեամբ։ Դրանից արդէն կարելի է եզրակացնել, որ Ստոլիպինի կաբինետը եռանդով պատրաստվում է իր աշխատանքները ներկայացնելու Դումայի սեսսիային։ Մինիստրների խորհրդի նախագահի հետ ունեցած խօսակցութիւնը ինձ համոզեց, որ ռէակցիա չը կայ։ Եթէ դուք ինձ կառարկէք մատնանշելով ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը, այն ժամանակ կասեմ, որ, իմ կարծիքով, Պետական Դուման յատկապէս կը զբաղվի այդ հարցով որոշ ոգով և որոշ իմաստով։

ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

◆ Մինիստրների խորհրդի վերջին նիստում քննվել է զինւորական դրութիւնը շուրջբալտիական երկրում վերացնելու հարցը։ Պրեմիեր-մինիստր Ստոլիպինը հաղորդել է, որ, ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, շուրջբալտիական երկրում իրերի դրութիւնը այժմ բաւականաչափ կանոնաւորվել է, այնպէս որ հնարաւորութիւն է տալիս բաւականանալ միայն սաստկացրած պահպանութեամբ, որը ներկայումս տիրող համեմատական հանգստութեան շնորհիւ, բաւականին երաշխաւորում է քաղաքի հանգստութիւնը։ Այդ պատճառաբանութիւններին, լուրերին նայելով, համաձայնվել է կաբինետը, և այդ առաջարկը արդէն հաստատված է։

◆ 1907 թւի հաշիւները փակելու առիթով պետական կոնտրոլեօրը արդէն ամենահպատակ զեկուցում է ներկայացրել Թագաւոր Կայսրին։ Նա տպագրված չէ, այլ գրված է «ռեմինգտոնի» վրա, այն էլ երկու օրինակ միայն, որոնցից մէկը կոնտրոլեօրը թողել է իր մօտ, իսկ միւսը ներկայացրել։ Մինիստրներից ոչ մէկը այդ հաշիւների օրինակից չունի իր մօտ։ Այդ կարգը հաստատված է անցեալ տարվանից։ Մինչև այժմ պետական կոնտրոլեօրի հաշիւը տպագրվում էր հազար օրինակներով և ուղարկվում էին ոչ միայն մինիստրներին, այլև Պետական Խորհրդի անդամներից շատերին։ Դրա շնորհիւ նրա տուած զեկուցման բովանդակութիւնը յայտնի էր դառնում մամուլին ևս, և ահա դրանից խուսափելու համար, անցեալ տարի սահմանեցին նոր կարգ։ („Р. Сл.“)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Կիրակի, օգոստոսի 31-ին, ս. Դաւիթ եկեղեցու բակում, պատարագից յետոյ, հոգեհանգիստ կատարվեց վրաց բանաստեղծ Իլիա Ճավճավաձէի յիշատակին նրա մահվան տարեդարձի առիթով։ Հոգեհանգստին ներկայ էին ազնուականութեան ներկայացուցիչները, քաղաքագլուխ Չերքեզովը, տեղական մամուլի ներկայացուցիչներ և շատ աղօթողներ։ Արտասանվեցին մի քանի ճառեր։

◆ Երէկ մեր խմբագրատուն մտան մի խումբ Թիւրքահայ գաղթական պատանիներ, որոնք սրանից մօտաւորապէս հինգ շաբաթ առաջ մեկնել են Վանից ռուսաց հիւպատոսի հետ։ Նրանք յայտնեցին, որ իրանք, թւով 11 հոգի, սովորել են Վանի գերմանական որբանոցում, ուր անցել են, բացի տարրական ուսումից, նաև զանազան արհեստներ, օրինակ՝ կօշկակարութիւն, դերձակութիւն, հիւսնութիւն ու ատաղձագործութիւն, ջուլհակութիւն, փականագործութիւն և երկաթագործութիւն և այլն։ Որբանոցի վարչութիւնը սրանից մէկ-երկու ամիս առաջ յայտնել է յիշեալ պատանիներին, թէ նրանք արդէն աւարտել են որբանոցի արհեստագիտական և ուսումնական բաժինը, ուստի ազատ են արձակվում։ Ներկայումս այդ պատանիները մնացել են անճար ու վարանված դրութեան մէջ, անգործ ու կարօտ օրական պարէնի. նրանք խնդրում են որեւէ գործ կամ պաշտօն, որպէսզի կարողանան իրանց օրապահիկն իրանց ճակտի քրտինքով հայթայթել։ Մեր արհեստաւորների վարչութիւններին կամ համքարների պետերին խորհուրդ ենք տալիս ընդունել այդ որբերին իրանց մօտ, համապատասխան արհեստների համար։ Այդ պատանիների հասցէն իմանալու համար դիմել՝ տպարանատէր Աւ. Մուղդուսի-Յակոբեանին՝ Վանքի Մեծ փողոց, № 3։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը, մի գրութեամբ դիմելով քաղաքագլխին, խնդրում է միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի քաղաքային սպանդանոցի բանւորները չը տանջեն մորթվելու բերված անասուններին։

◆ Բժշկապետ Յ. Գասպարեանը երէկ վերադարձաւ ամառանոցից և այսօրվանից վերսկսում է հիւանդների ընդունելութիւնը։

◆ Վերադարձան Թիֆլիս կովկասեան 1-ին և 2-դ հրացանաձիգ բատալիոնները և 17 դրագունեան գունդը Ալէքսանդրոպոլից։

◆ Հալաբարում, օգոստոսի 29 ին ոստիկանութիւնը ձերբակալել է ծննդկանների կասսայի հիմնադիրներ և զեղծումներ կատարողներ Բաքօ Աղամովին և Մարիամ Արզումանովին։

◆ Երէկ, ցերեկվայ ժամը 10 ի մօտերը, 16—17 տարեկան մի ռուս պատանի աշակերտ իրան նետեց Կուր գետը Վօրոնցովի մեծ կամուրջից։ Կամուրջի վրա նա թողել էր գլխարկը, գօտին և ծոցի տետրակը, նաև մի նամակ՝ ուղղված իր ծնողներին Վէրա։ Բարեբաղդաբար մօտակայ լողորդները ազատեցին այդ խելագար տղային. նրան տարան հիւանդանոց։

◆ Քութայիսում տեղական պետական գանձատնից ոմն հրէայ Աբէլ Դուրվէշը կեղծ փոխանակագրով կարողացել է ստանալ 4100 րուբլի։ Ներկայումս Դուրվէշը փախել է յայտնի չէ ուր։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Թիֆլիսի նահանգապետի կարգադրութեամբ Թաղական վերակացու Ծերցվաձէն առաջին անգամ ենթարկվում է երկու օրով կալանաւորման ոստիկանատանը։

◆ Օգոստոսի 30-ին ոստիկանութիւնը ձերբակալել է Իօրու գաւառի բնակիչ Նիկոլայ Կվանչախաձէին, որ գոն. նահ. կարգադրութեամբ աքսորված էր Թիֆլիսից։

◆ Օգ. 31-ին, Տատիանովսկի փողոցում № 5 տանը, Նատալիա Նեպրչկինան խմել է սխալմամբ քացախ էսսենցիա. նրա կեանքին վտանգ է սպառնում։

◆ Օգ. 30 ին, երեկ. ժամը 5-ին, Միքայէլեան փողոցում, № 131 տանը, Թիֆլիսի ռէալական դպրոցի 3-րդ դասատան աշակերտ Ալֆրէդ [illegible] իր եղբօր որսորդական հրացանը մաքրելու ժամանակ անզգուշութիւնից կրակում է, գնդակը դիպչում է [illegible] հարազատ քրոջ՝ [illegible] գլխին, որը հիւանդանոց տարվելով մեռնում է։

◆ Օգ. 31-ին ձերբակալվել են Աւետիս Թէմուրազովի սպանութեան մէջ կասկածվողներ՝ ղավախեցի Սամսոն Սօզաէրաշվիլին և Բարսեղ Պապկանովը։

◆ Օգ. 31-ին, երեկ. ժամը 9-ի մօտերը, Գօնչարնի փողոցում, Թիֆլիսեցի Նիկոլայ Իօսասովը վէճի ժամանակ դանակով մահացու վէրք է հասցնում Դէօրգ Դալէգովին։ Վիրաւորվածը ճանապարհին մեռաւ։

ԼՈՒՐԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

◆ Օգոստոսի 27-ին քաղաքիս առևտրական ակումբի դահլիճում կայացաւ ժողով հայրենիք վերադարձող Թիւրքահայերին օգնութիւն հասցնելու մասին միջոցներ հայթայթելու համար։ Ժողովին մասնակցում էին մօտ 130 հոգի։ Ժողովը նախագահ ընտրեց Մեսրոպ աւ. ք. Մելեանին և քարտուղար պ. Անուշեանին։ Հ. նախագահը ծանօթացրեց ժողովականներին ժամանակաւոր յանձնախմբի կատարած աշխատանքների հետ և ներկայացրեց այն խնդիրները և հոգսերը, որոնց մասին հարկ անհրաժեշտութիւն կայ հոգալու։ Ժողովականները կարևոր համարեցին ընտրել 7 հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով, իրաւունք տալով այդ 7 հոգուն հրաւիրելու իրանց անդամակցելու ձայների հաւասար իրաւունքով ում որ կարևոր կը գտնեն։ Ամսիս 29-ին յանձնաժողովը ունեցաւ իր առաջին նիստը հրաւիրելով անդամակցելու հ. Մելեանին, պ. Գ. Մելիք-Շահնազարեանին և պ. բժ. Ն. Մելիք Մուրադեանին, որոնք ընդհանուր ժողովում յարգելի պատճառներով թէև հրաժարվեցին յանձնախմբի անդամ ընտրվելուց, բայց խոստացան ընտրվելի յանձնաժողովի կողմից առաջարկված ամեն ծառայութիւն մատուցանելու։ Յանձնաժողովին նախագահ ընտրվեց հ. Մելեան, իսկ գանձապահ Աւետիս Մսրյեան։ Միւս անդամներն են՝ պ. պ. Յ. Միքայէլեան, Յ. Տէր-Մկրտչեան, Ա. Յակոբեան, Ա. Ֆէթվաճեան, Ա. Շահրիկեան և Կ. Խաչատրեան։

◆ Օգոստոսի 31-ին ծխական ընդհանուր ժողով է հրաւիրված իրանց պաշտօններից հեռացող Կալապատ քահանայ Տէր-Կարապետեանցի և երէցփոխ Լևոն Պօպօվեանցի մասին կարգադրութիւններ անելու։ Տէր-Կարապետեան քահանան մշեցի գաղթական էր և ժամանակաւորապէս կատարում էր պաշտօն Բաթումի եկեղեցում. այժմ ճանապարհների բացվելով՝ վերադառնում է հայրենիք։ Տէր-հայրը գուցէ առաջին մեկնողը լինէր, բայց մօտ 500 րուբլի պարտք մնացած ռոճիկ ունի ստանալու եկեղեցուց։ Նրանից աւելի ունեն ստանալու և միւս քահանաները։ 1906-ի ծխական տուրք սահմանելը և այս տուրքերից մօտ 200 րուբլի պարտք մնալը ծանր դրութեան մէջ ձգեց եկեղեցին։ Եւ այս ամենը իմանալով և տեսնելով, բաթումցիներից նրանք, որոնք չեն վճարել իրանց բաժին տուրքերը, խղճի խայթ չեն զգում և չեն շտապում վճարելու։ Լաւ կը լինէր դրանց ցուցակները կազմէին և եկեղեցու դռնից կախէին...

◆ Տեղիս իգական գիմնազիայի մէջ քննութիւնները վերջացան, այն ինչ տղայոց գիմնազիայում հազիւ վերջացան սեպտեմբերի 13-ին։ Ինչպէս յայտնի է, Բաթումի արական գիմնազիայի բարձր դասարանները 6-ից մինչև 8-ը փակված էին և աշակերտները դուրս արված. այժմ ցանկացողները մտնում են իբրև նոր աշակերտներ, տալով քննութիւն բոլոր առարկաներից։ Քննութիւններին ներկայ են գտնվում իբրև դէպուտատներ Երևանի ուսուցչական սեմինարիայի օրիորդական գիմնազիայի և ժողովրդական դպրոցների վերատեսուչները։

◆ Օգոստոսի 25 ից արդէն սկսել է քաղաքին առատ և պատւական ջուր մատակարարել նոր ջրանցքը։

◆ Ներկայ ուսումնարանական տարեշրջանում Բաթումի մէջ բացվում են երկու միջնակարգ նոր դպրոց, մի պրօգիմնազիա և մի գիմնազիա։ Երկուսն էլ մասնաւոր են։ Պրօգիմնազիան բաց են անում Արսօլդի քոյրերը, որ վաղուց այստեղ ունէին մասնաւոր դպրոց. պրօգիմնազիան բաց է անում Կիրակոսեանը, որ այստեղ ունէր հաշւապահական դասընթացներ և վերջերումս բաց էր արել մի բանկ (մանր կրեդիտ)։ Այս տարի բացվում են գիմնազիայի պատրաստական դասարանները մանկական պարտէզով։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Արժանահաւատ աղբիւրներից հաղորդում են, որ կենտրոնական իշխանութիւնը Տոլստոյի յոբելեանը տօնելու վերաբերմամբ ամենևին կանգնած չէ եղել այնպիսի խիստ տեսակէտի վրա, ինչպէս որ երևան հանեցին զանազան տեղերը ադմինիստրացիայի ներկայացուցիչները։ Իրաւ է, ցանկութիւն կար քաղաքական կամ հակակառավարչական ցոյցերի առաջն առնել, բայց ոչ արգելել յոբելեանի տօնումը։ («Бирж. Вѣд.»)

◆ Պետերբուրգի դատաստանական պալատը, քննելով «Народный Вѣстникъ» լրագրի խմբագիր բժ. Կօրնիլօվի գործը, որ մեղադրվում էր մի շարք գրական յանցանքներում, մեղաւոր է ճանաչել նրան և դատապարտել է երկու տարվայ բերդարգելութեան։ («Рус. Сл.»)

◆ Պետերբուրգի քաղաքապետի օգոստոսի 24 ի կարգադրութեան համաձայն՝ քաղաքամասերի ոստիկաններին հրամայված է միջոցներ ձեռք առնել որոնելու Պետերբուրգի պալատի անդամ իսկական խորհրդական Ֆ. Վ. Ֆօլենդօրֆին, պաշտօնաթող գեներալ լէյտենանտ Վ. Իւ. Շիգլօվսկուն և Պավլօվսկի լէյբ գվարդիայի գնդի բժիշկ Ի. Ի. Դուբրէվին։ («Рѣчь»)

◆ Բարձրագոյն հաստատութիւն է ստացել մինիստրների խորհրդի որոշումը, որի համաձայն լեհական ծագում ունեցողներին արգելվում է Պրիվիսլինեան երկրում աշխարհագրութիւն, ռուսաց և սլաւօնական լեզուներ դասաւանդելու և այլն։ («Р. С.»)

◆ Սորմօվում մի քանի մանուկներ անտառում գտնելով մի արկղիկ՝ բերում են նրան տուն և սկսում խաղալ նրա հետ։ Արկղիկը յանկարծ պայթում է և սպանում մանուկներից մէկին, երկուսին էլ վիրաւորում է ծանր կերպով։ («Р. Сл.»)

◆ «Книжная Лѣтопись» թերթի տուած տեղեկութիւնից երևում է, որ ներկայ տարվայ մայիս ամսվայ ընթացքում միայն վաճառված է յանձնված դատական «խուզարկուական գրական» աշխատութիւնները. «Շերլոկ Հօլմսի արկածները»՝ 260,300 օրինակ, «Նաթ Պինկերտոնի» 190,000, «Նիկ Կարտերի» 83,000, «Խուզարկու-կնոջ արկածները»՝ 65,000, «Ամբողջ աշխարհի խուզարկուները»՝ 18,000, «Մալխի արկածները» 6000։ Ապագայ պատմաբանի համար այդ թիւերը անգնահատելի նիւթ կը ծառայեն, անշուշտ, մեր ներկայ ժամանակակից շրջանը լուսաբանելու համար։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. Նախիջևան, 27 օգոստոսի

Նկատի ունենալով, որ զանազան երգարաններ և օրացոյցներ մէջ զետեղում են բանաստեղծութիւններս, առանց իմ գիտութեան և թոյլտւութեան, սրանով յայտարարում եմ [illegible] բոլոր հրատարակիչներ, որ գրուածքներս—արձակ թէ բանաստեղծական—արտատպութիւնը միանգամայն արգելվում է։

Արտատպութեան իրաւունքով կարող են օգտվել միայն նրանք, որոնք վաղօրօք կը ստանան իմ համաձայնութիւնը։

Շուշանիկ Կուրղինեան

—

Թիֆլիս, 1 սեպտեմբերի

Ձեր պատւական «Մշակ» թերթի № 191-ում պ. Հ. Ա. խօսելով հանգուցեալ Մուրացանի մասին՝ չը գիտենք ինչ շարժառիթներից դրդված շպրտում է մեր երեսին հետեւեալ անճշտ և անարդար խօսքերը, թէ՝ «[illegible] անխիղճ է վարվել մեր հանգուցեալ հօրեղբայրը Մուրացանի հետ, և, բացի այդ, ես և ազգայինս ստանալով հարիւր հազարների ժառանգութիւն՝ չենք ունեցել մարդկային բարեխղճութիւն՝ վարձատրել երեսնամեայ աշխատաւորին և նրա տառապանքի օրերում թեթեւացնել նրա վշտերը»։ Թէ որքան իրաւացի են յիշեալ խօսքերը՝ ես լռում եմ և թողնում եմ հանգուցեալ Մուրացանի մօրը, եղբօրը և մեր ու Մուրացանի ծխատէր քահանային [illegible] ճշմարտութիւնը, և ըստ այնմ խնդիրը դնելու եմ հասարակութեան արդար դատաստանի առաջ և սպասելու նրա վերջին խօսքին։ Հանգուցեալ հօրեղբայրս և նրա ժառանգները կատարել են իրանց բարոյական պարտքը և «Մշակ» լրագրի խօսքերը իրանց վրա չեն ընդունիր։

Ինժեներ Եփրեմ Միրզայեան

Ծանօթ. խմբ.—Տպագրելով ներկայ հերքումը, մենք և մեզ հետ հայ հասարակութիւնը անհամբեր կը սպասենք լսելու և իմանալու գրական ապացոյցներ, թէ, արդարև, հանգուցեալ Մ. Միրզայեանը և նրա ժառանգները կատարել են իրանց մարդկային պարտականութիւնը, և թէ ինչպէս է պատահել, որ Մուրացանը վարձատրութիւն ստացած լինելով ընկել էր յետին չքաւորութեան մէջ։ Երբ ինժեներ Ե. Միրզայեանը կը համոզէ փաստերով, այն ժամանակ մեղադրանքը, որ հասարակական կարծիքը բարդում է նրա և նրա հանգուցեալ հօրեղբօր վրա, ինքն ըստ ինքեան կը վերանայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Նոր-Ջուղա, 15 օգոստոսի

Այսօր մեծ շուքով քաղաք մտան Սպահանի նահանգապետ Իղբալ-օլ-Դովլէն և Ֆարսի նահանգապետ Ասէֆ-Դովլէն։ Սպահանի ճանապարհը դեռ չէ խաղաղվել, և երբեմն գողութիւններ լինում են։

Ինչպէս յայտնի է, նախկին կաթողիկոսական ընտրութիւնների ժամանակ Պարսկա-Հնդկաստանի աշխարհական պատգամաւորը սովորաբար ընտրվում էր Թեհրանի առաջնորդի և մասնաւորապէս Թէհրանի հայերի կողմից, որը անշուշտ կանոնաւոր չէր, որովհետև Հնդկաստանի և Ջավայի հայերը ինչպէս և մեր երկու գաւառների հայ գիւղացիները ոչ մի մասնակցութիւն չէին ունենում այդ ընտրութեան մէջ, շատ անգամ նոյնիսկ տեղեկութիւն չունէին այդ մասին։

Ուրախութեամբ տեղեկանում ենք, որ այս անգամ հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեամբ բոլոր թեմի հայերը պիտի մասնակցեն պատգամաւորական ընտրութեանը իրանց քուէներով, որը անշուշտ աւելի կանոնաւոր է։ Ցանկալի է, որ այս թեմի մի յարմարաւոր անձն ընտրվի իբրև պատգամաւոր և ժամանակին ներկայ լինի Էջմիածնում կաթողիկոսական ընտրութեանը մասնակցելու համար։

Ինչպէս լսում ենք, մեր առաջնորդին ևս չէ յանձնվել կաթողիկոսական ընտրութեան վերաբերմամբ սինոդի արձակած հրովարտակը։

Տխրութեամբ լսում ենք, որ Պետերբուրգի հայոց եկեղեցական խորհուրդը որոշել է այս ուսումնական տարվանից դադարեցնել իր տարեկան 3000 րուբլու նպաստը տեղիս ազգային երկսեռ դպրոցներին, արդէն լրացած լինելով խոստացված հինգ տարվայ ժամանակամիջոցը։ Եթէ ստոյգ է մեր լսածը, մեծ հարուած կը լինի մեր դպրոցներին այդ որոշումը, որովհետև տարեկան մօտ 1500 թումանի բաց կը մնայ բիւջէից, որը անհնարին կը լինի ծածկելը։ Յոյս ունենք՝ պատ. խորհուրդը, որ տարեկան խոշոր գումարներ է յատկացնում արտասահմանի հայերի ազգային կրթական-բարեգործական հաստատութիւններին, աչքի առաջ ունենալով պարսկահայերի մատաղ սերնդի կրթութեան կարևորութիւնը և մեր դպրոցների նիւթական անձուկ վիճակը, ուր սովորում են աւելի քան 600 աշակերտ-աշակերտուհիներ, կը բարեհաճէ շարունակել այդ նպաստն ևս, որով թէ մեծ զարկ տուած կը լինի մեր կրթական գործին և թէ ազատած կը լինի հոգաբարձութեանը նեղ դրութիւնից։

Անցեալ օրը Բագրատ վարդապետի նախագահութեամբ գումարված հոգաբարձական-ուսուցչական խառն ժողովում որոշվեց Թիւրքիայի սահմանադրութիւնը տօնել մի գրական-երաժշտական հանդէսով մօտ օրերում կենտրոնական դպրոցում, իսկ Ջուղայի հայ հասարակութեան կողմից մի շնորհաւորական հեռագիր խփել Կ. Պոլսի հայոց պատրիարքարանին և ազգային ժողովին։

Տեղացի

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

◆ Հայերը եւ ոստիկանութիւնը.—Խեղճ հայեր. նոր ռէժիմէս ետքն ալ ոստիկանութեանը խոշտանգումներուն ենթակայ կըլլան տակաւին, ինչպէս կերևայ տեղապահ հօր ղրկուած տեղեկագրէ մը։ Այսպէս՝ օգոստոս 17-ի իրիկունը [illegible] շոգենաւով ուշ ատեն մայրաքաղաքս հասած ազգայիններ, անցագիր չունենալնուն համար, Գալաթա Սէրայի ոստիկանատունը կը ղրկուին քարափի ոստիկանութեան կողմէ։ Վարտասած ճամբորդները «[illegible]» կը նետուին բրտօրէն, ուր մէկ ու կէս ժամ կը սպասեն։ Ոստիկանները հեգնութեամբ կըսեն ճամբորդներուն, թէ անկէ աղէկ տեղ չկայ։ Նոյն գիշերը ժամը 4-ին Գալաթա-Սէրայ կը փութայ Ղալաթիոյ եկեղեցիին լուսարարը պ. Արմենակ և կը բողոքէ ոստիկանական պաշտօնեաներուն այդ անխիղճ ընթացքին դէմ և ճամբորդները ազատելով Ղալաթիոյ եկեղեցին կը բերէ։ Այդ ճամբորդներուն ըսածին նայելով, ուրիշ հայ ճամբորդներ ալ ոստիկանատուն տարուած են ոստիկաններու և ծպտեալ պաշտօնեաներու հալածութեամբ։ Մինչև երբ պիտի շարունակէ ոստիկանական այս հին և անխիղճ դրութիւնը։ Կը բաւէ, որքան անլուր տառապանքներ և խոշտանգումներ կրեցին հայերը։ Օսմ. Կօմիթէին լուրջ նկատառութեան կը յանձնենք այս խնդիրը։ («Արևելք»)

◆ Մակեդոնիա.—Ֆէնէրի պատրիարքը Մակեդոնիայէն ու Թրակիայէն տեղեկագիրներ ստացած է՝ ծանուցանող թէ երիտասարդ թիւրքերը ամեն կողմէ ուժ կուտան բուլղար տարրին ի վնաս յոյներուն և թէ շատ մը առիթներով կը բռնաբարեն օրթոտոքս եկեղեցիին առանձնաշնորհումները։ Այս վիճակին հետևանքով յունաց պատրիարքը յանձնաժողով մը կազմած է, որ պաշտօն պիտի ունենայ ուսումնասիրել սահմանադրութեան այն մասը, որ կը վերաբերի Թիւրքիոյ մէջ զանազան եկեղեցիներու առանձնաշնորհումներուն, որպէսզի, քննութեան արդիւնքին յենլով, կարելի ըլլայ սահմանել Բ. Դրան մօտ այդ մասին ըլլալիք դիմումները։

◆ Օսմ. Կօմիթէն հետեւեալը կը ծանուցանէ թերթերուն. «Առաջին և վերջին անգամ ըլլալով կը հրաւիրենք օսմ. մամուլը, որ չհրատարակէ Թիւրքիոյ միութեան վնասող, զանազան ազգերու զգացումները վիրաւորող և անկարներու արժանապատւութեան դպչող գրուածքներ։ Ասկէ զատ ոչ մէկ յօդուած պէտք է հրատարակել Եգիպտոսի, Բօսնիայի և առանձնաշնորհեալ նահանգներու մասին։ Անոնք ասկէ վերջ այսօրինակ յօդուածներ որ գրեն կամ հրատարակեն, հայրենիքի դաւաճաններ պիտի նկատուին»։ («Stamboul»)

◆ Հայ եւ յոյն եղբայրակցութիւնը.—Հայ և յոյն հայրենակիցներու միջև «Ուխուվվէթ» անունով ակումբ մը պիտի կազմակերպուի, որուն համար 1908 օգոստոս 24-ի կիրակի օրը Պերա՝ Թէփէ-Բաշիի մէջ ժամը 8 ին (Ը. Թ.) տեղի ունենալիք ակումբին անդամակցելու փափաքողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

30 օգոստոսի

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ. Երեք շրջանների կօզակային ազգաբնակութեան ուտելիքի և սերմացուի համար շրջանային զեմստվային յանձնաժողովը յատկացրեց 496,000 րուբլի։

ՎԱՐՇԱՎԱ. Ռիբինսկի գաւառի Դիւեօվ գիւղում Վեդէնեիկովի նուիրած 200,000 րուբլով բացվում է ձրի արհեստաւորաց դպրոց հանրակացարանով։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ. Հոգևորականութեան, զինւորական և քաղաքացիական պաշտօնեաների, զօրքերի ու բազմաթիւ ազգաբնակութեան ներկայութեամբ և 24-անգամեայ թնդանօթաձգութեամբ, հանդիսաւոր կերպով գ.-ադ. Պանտելէեվը բացեց սիբիրեան երկաթուղագծի հիմնադիր Ալէքսանդր III-ի արձանը։ Սիբիրի զանազան նահանգների ռուս և օտարազգի ազգաբնակութեան պատգամաւորները պսակներ էին բերել հեռուներից։ Հանդէսը վերջանալուց յետոյ տեղի ունեցաւ զօրահանդէս։ Արձանը յանձնվեց քաղաքին։

Օրվայ յաւերժացման առիթով գեն.-ադ. Պանտելէեվը քաղաքի չքաւորներին և զինւորներին բաժանեց Թագաւոր Կայսրի նուիրած 5000 րուբլին։

ԼԻԲԱՒ. Բացվեց արդիւնաբերական-առողջապահական ցուցահանդէսը։

ՍԻՄՖԵՐՕՊՕԼ. Կանգառօվ և Ջաէմ երկրաչափներին թոյլատրված է լայնուղի երկաթուղագիծ անցկացնել Եալտայից մինչև Սիմֆերոպոլ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Սեպտեմբ. 15-ից Կուրլանդիայի, Լիֆլանդիայի և Էստլանդիայի նահանգներում զինւորական դրութեան փոխարէն մի տարով մտցվում է ուժեղացրած դրութիւն։

Քաղաքում մինչև օգ. 30-ի ցերեկվայ ժամը 12-ը խոլերայով հիւանդացան 86-ը՝ մեռան 26 հոգի. օգ. 24-ից մինչև 30-ը ընդամենը հիւանդացել են 197-ը՝ մեռել են 53 հոգի։

Նոր Պետերհօֆում օգ. 28-ին խոլերայից մեռել է Պետերբուրգից գնացած մի գեղջկուհի։

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ. Վիլհելմ թագաւորը դիմեց Էլզասի փոխարքային մի նամակով, որով շնորհակալութիւն է յայտնում այն սիրալիր և հայրենասիրութեամբ լի ընդունելութեան համար, որ ցոյց տուեց նրան Էլզաս-Լօտարինգիայի ազգաբնակութիւնը։

ՎԻԵՆՆԱ. Պետերբուրգի աւստրո-ունգարական դեսպան Բերտհօլդի հրաւէրով, Մօրավիայի Բուխլաու ամրոցը կը մեկնէ Կարլսբադում բժշկվելուց յետոյ արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկին, ուր նոյն օրն անձ կը հասնի բարոն Էրենտալը։

ԲԵԼԳՐԱԴ. Առևտրի մինիստրութեան կարգադրութեամբ Պետերբուրգում և Մոսկվայում հաստատվում են սերբական վաճառականական գործակալութիւններ։

ԲԵՐԼԻՆ. «Nord. Alg.»-ը հաղորդում է, որ ձեռք են առնված անհրաժեշտ միջոցներ խոլերայի դէմ պրուսական արևելեան նահանգներում։

ՏՕԿԻՕ. Սեղանաւորների կլուբում արտասանած ճառով մինիստր-նախագահ Կացուրան պարզեց խիստ տնտեսական քա-

ղաքականութեան հիմունքները։ Պետական պարտքը ամեն տարի պակասելու է 50 միլիոնով։

31 օգոստոսի

ԵԱՐՍԱԼԻ։ Անասնաբոյժների նահանգական համագումարը անհրաժեշտ գտաւ միջնորդել կառավարութեան առաջ, որ նահանգում մտցվի կենդանիներին պատահարներից ապահովագրելու կանոն։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Տնտեսական դադարի և բանւորական բարձր աշխատավարձի պատճառով փակվեց Լաբօրի էմալի շինուածքների ակցիոնէրական ընկերութիւնը։ 850 բանւորներ մնացին անաշխատանք։

ԿԱԶԱՆ (պատահական)։ Կազանի ինկէրեան դպրոցի գիմնազիա-դպրոցական դասընթացքներում միջնակարգ դպրոցների աւարտածների ընդունելութիւնը շարունակվում է։ Դպրոցի կառավարիչ գնդապետ Գէնրիշտա։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ։ Բացվեց Թռչնապահութեան հերթական առաջին ցուցահանդէսը։

ՎԻԵՆՆԱ։ «N. W. Tageblatt»-ը քննադատում է Իզվօլսկու առաջիկայ տեսակցութիւնը բարօն Էրենտալի հետ։ Լրագրի կարծիքով այդ տեսակցութիւնը հաւանօրէն մեծ բաւականութեամբ կընդունվի Աւստրո-Ունգարիայի քաղաքական բոլոր շրջաններից։ Լրագիրը ընդգծում է, որ Իզվօլսկին միշտ երկրի փորձառու բարեկամն է հանդիսացել։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ։ Արտաքին գործերի մինիստր կոմս Րեբենթլեցաուն օգ. 30-ին Թագաւորին յանձնեց հրաժարականի խնդրագիր, որից յետոյ Թագաւորը իր մօտ հրաւիրեց մինիստր նախագահ Խրիստենսէնին այժմեան դրութեան մասին խօսակցելու համար։ Խօսակցութեան հետեւանքը այն եղաւ, որ մինիստր-նախագահը ներկայացրեց հրաժարական ամբողջ կաբինէտի կողմից, որով մինիստր նախագահը խոստացաւ կատարել իր պարտականութիւնները մինչև ընկստագի նստաշրջանի բացվելը։

ՊԱՐԻԶ։ Հավասի գործակալութեանը հեռագրում են Տանժէրից, որ Մուլէյ-Հաֆիդը դիպլօմատիական ժարժին ուղարկած իր նամակի մէջ յայտարարում է, որ նա ընդունում է իր նախորդի պարտականութիւնները, մանաւանդ Ալժէզիրասի արձանագրութիւնները. ապա խնդրում է մեծ պետութիւններին ճանաչել նրան և յոյս է յայտնում, որ պետութիւնների աջակցութեամբ կը գործադրէ Ալժէզիրասի արձանագրութիւններով ընդգծված բարենորոգումները։

Նոյն գործակալութեան տեղեկութիւնների համաձայն, Տանժէրում անցեալ գիշեր վախճանվել է սուլթանի ներկայացուցիչ Մոհամէդ Էլգորէսը։

Ժամ. խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Գուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. ներքին և ներքին ներարգային։
Դ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Ց. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։
ԻՐԻԿՈՒՆԸ
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—5½—6½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Ց. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ.,
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։
Հիւանդների ընդունելութիւնը։ 12—1 առաւօտ. 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի
100—11

Դպրոց եւ Մանկական պարտէզ
Ե. Ս. Ցառուքիւնեանի
Երկու սեռի մանուկներ պատրաստվում են բոլոր միջնակարգ դպրոցների համար։
Ընդունելութիւնը օգոստոսի 25-ից։
Ուսումը սեպտեմբերի 1-ից։
(21,23,24,26,28,30,31, 2,5,7) 10—8

ԹԻՖԼԻՍԻ
ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ
—ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾ ԵՆ—
կովկասեան ուսումնարանական շրջանի բոլոր ուսումնարաններում գործածվող դասագրքերը։ Օտար տեղերից դիմել՝ Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ.
10—1

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ
կարդալ, գրել և խօսել սովորեցնում են 8 ամսում տեսական և գործնական զբաղմունքների միջոցով. ամսական 5 ր.։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1 ից ամեն օր 10—12 և 4—7 ժամը.։
Միքայէլեան պրօսպ., տուն № 24/4
Կուրսերի հիմնադիր՝ առևտր. գիտութ. կանդիդատ՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ
(օ. մ.) 20—1

Ա. ՓՈՐՍՈՒՂԵԱՆ
ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ԵՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ Ա. տարի . . . 25 կ.
» » » » Բ. » (հիմն. բարեփոխված) 25 »
» » » » Գ. » (հիմն. բարեփոխված) 25 »
Այս դասագրքերը կազմված են կենտրօնական ժողովում ընդունած ծրագրի համաձայն։ Բարեփոխութեան ենթարկված՝ փորձված ուսուցիչների ցուցմունքով։ Ընդունելութիւն են գտել շատ աչքի ընկնող դպրոցներում, պետական և ծխական։
Գլխաւոր պահեստները՝
Կազմողի մօտ—Карсъ. А. Порсугянъ.
Թիֆլիսում—«ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ», Կենտրօնական և «Փարոս» գրախանութներում։
Ախալքալաք—Տօնական Տօնականեանի մօտ։
Ալէքսանդրօպօլ—Գէորգ Ստեփանեանի մօտ։
Գրավաճառներին ձեռնտու պայմաններ։ 10—5

Մի խումբ կովկասահայ ուսուցչուհիներ եւ ուսուցիչներ ցանկանում են զանազան առարկաներից դասեր ունենալ
Թ ուրքիայ ի
հայ դպրոցներում։ Պայմանների մասին դիմել Միրիմանեանին. Tiflis, Dvortzovaïa, Mirimanian.
(ե. ու.) 5—3

Վաճառվում են՝
Ցովհ. Արարաջեան. «ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ» պատկերազարդ. I տ.—25 կ., II տ.—30 կ. III տ.—40 կ.։
Ա. Արարաջեան. «ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ», գինը 20 կ.։
Պահեստները. կազմողի մօտ՝ Александрополь, Ов. Арабаджіану, Թիֆլիսում՝ Книж. магазинъ „Гуттенбергъ", Բագւում՝ „Сотрудникъ" գրավաճառանոցում, Կարսում՝ Ցովսէփ Արարեանի մօտ։ Վաճառվում են նաև Կովկասի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում։
Գրավաճառներին ձեռնտու պայմաններ
(կ. ե.) 10—8

Զուիցակահարութեան ԴԱՍԵՐ
Մ. Վ. Վասիլեվի
Պարապմունքների սկիզբը՝ սեպտ. 1-ին, վախճանը՝ յունիսի 1-ին։ Ուսումն. տարվայ վճարը՝ 90 րուբլի երկու նուագով։ Ընդունելութիւնը օգոստոսի 30-ից ամեն օր, առ. ժամը 10—1 և երեկ. ժամը 5—7½։
Գրիբօեդովսկայա փող. № 5.
(օգ. 26,28,31, սեպ. 2,4,7) 6—4

УГОЛЬ
КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ, ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.
ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.
А. БРАУХЛИ, Харьковъ.
52—6

Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում ծախվում են հանգուցեալ
ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՆՑԵԱՆԻ
հետեւեալ աշխատութիւնները.

1) Հայ հեղինակներ բ. տպ. գինը 1 ր. —
2) Պատմական քերակ. 75 կ.
3) Դպրոցական քերակ. բ. տպ. 25 կ.
4) Հայ պատմ. բարեփ. բ. տպ. 50 կ.
5) Գրքանի ուղղագրութիւն 5 կ.
6) Հայոց լեզու ա. տարի 20 կ.
7) Պատկերազարդ այբբենարան 50 կ.

Գումարով գնողները ճանապարհածախք չեն վճարի կամ 20% զեղչ կը ստանան եթէ դիմեն խնամակալներին հետեւեալ հասցէով՝ Тифлисъ, 5 уч. Абасъ-Абадская площ. № 5. А. Авакянцу.
Խնամակալներ Գր. Վանցեանի գոյքի՝
Իս. Ցարութիւնեան
Ա. Աւագեան
(կ. ե. հ. շ. չ.) 5—2

ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ընտանիքաւոր. ցանկանում է վերցնել 2 կամ 3 տղայ կամ աղջիկ, լիակատար կեր պով իր մօտ ապրելու, դասերի կրկնութեամբ կամ պատրաստելով։ Վճարը չափաւոր է։
Հասցէն՝ Близъ 3 муж. и женс. гимн. Бебутовская 44, верхній этажъ, спросить учителя.
(կ. ե. հ.) 4—3

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻ
հայոց երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն խնդրատու ուսուցիչների, որ ուսուցչական խումբը կազմված է։ Պատասխան չը ստացող ուսուցիչները ազատ են։
(ա. օ.) 3—1

ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻ
երկսեռ ծխական դպրոցի (չորս բաժ. համար հարկաւոր է
ԱՒԱԳ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
700 րուբլի ռոճիկով
— և երեք —
ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻՆԵՐ
Ցանկացողները կարող են առաջարկել իրանց պայմանների և մասնագիտութեան մասին դպրոցիս հոգաբարձութեանը։
Նախագահ հոգ. Գ. ք. Սամուրօյեան
(ե. հ.) ստ. 2—1

ԿՐՕՆԻ դասագրքեր

Աշակերտաց համար	Գինն է ր. կ.	Զեղչ %
1. Առաջին տ. պատկերազարդ.	» 25	25
2. Երկրորդ »	» 20	20
3. Երրորդ »	» 30	20
5. Հին ուխտ պատկերազարդ	» 50	25
5. Նոր ուխտ	» 40	20
6. Գործք առաքելոց	» 40	20
Ուսուցչաց համար		
7. Ուղեցոյց Նոր ուխտի . . .	2 5	35
8. Ուսուցումն քրիստ. կրօնի Դ.	1 50	35
9. Ուսուցումն » » Ե.	» 50	35
10. Տաճ. պատուիրան. . . .	» 50	35

Ցանկացողները կարող են դիմել՝
ա. Магазинъ Г. С. Мясникова—Дворцовая
բ. Գրավաճառանոցներ՝ Գուտտենբերգ } Թիֆլիսում
գ. » Կենտրօնական
դ. » Թառայեանց
ե. » Քեօսկ
զ. » Յովհաննիսեան (Երևանում)
է. » Сотрудникъ (Բագւում)
ը. Ինձ դիմողները՝ Тифлисъ, Коммерческое училище, ստանում են 20, 25, 35% զեղչ։ Վճարը Երեք ամսից յետոյ՝ ապառիկ երաշխաւորութեամբ։
Սահակ ա. ք. Սահակեանց
(ե. ու.) 10—3

ԴՊՐՈՑ
ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
Երկու սեռի մանուկների համար։ Ընդունելութիւնը օգոստոսի 27-ից, ուսման սկիզբը սեպտեմբերի 6-ին։ Բեհբութեան փողոց, սեփ. տուն № 25.
10—6

Առաջիկայ Սեպտեմբերի 15-ին
ՔԱՄՈՅԵԱՆ Ս. ՆՇԱՆԻ օրիորդաց երկդասեան դպրոցում կանոնաւոր ուսումն է սկսվում։
Բացված է V բաժանմունք, ուր մտնել ցանկացողները պէտք է մինչեւ սեպտ. 10-ը իրանց խնդիրները տուած լինեն, ներկայացնելով նաև ½ տարվայ վճարը՝ 15 ռուբ.։ Այս բաժանմունքի տարեկան վարձը 30 ր. է։
I, II, III և IV բաժանմունքների տարեկան վարձն է 15 ռուբլի։ ՆՈՐ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ բոլորովին չեն ընդունվում. որովհետև արդէն որոշված թւից աւելին կայ։
Քննութիւններն սկսվում են սեպտ. 1-ից։
Դիմել դպրոցիս գրասենեակը հետեւեալ հասցէով՝ Тифлисъ, Сурпъ-Нишанское женское училище.
3—3

ՍԱՆԱՏՕԳԷՆ ԲԱՈՒԷՐ
Ամրացնում է օրգանիզմը, բարձրացնում է աշխատելու ընդունակութիւնը, վերադարձնում է ախորժակը, կենսուրախութիւնը և լաւ տրամադրութիւնը։
Իսկական սանատօգէնը միմիայն Բաուէր և ընկ. ֆիրմայինն է, որի օգտակար ազդեցութեան մասին 7500-ից աւելի բժիշկներ զանազան երկրների հրաշալի կարծիքներ են յայտնել։
Զգուշանալ ոչինչ չարժեցող կեղծիքներից!
Բրօշիւրները ուղարկվում են ձրի հէնց առաջին պահանջին։ Բաուէր և ընկ. ֆիրմայի Մօսկվայի բաժանմունք, Мясницкая ул., № 31. Գլխաւոր ներկայացուցչութիւն՝ С.Петербургъ, Б. Конюшенная 29.
(մ. 17, 31, յ. 24, յուլ. 5, 19, օգ. 2, 16) 7—7

КАВКАЗСКІЯ МИНЕРАЛЬНЫЯ ВОДЫ:
Министерство Торговли и Промышленности.
НАТУРАЛЬНЫЯ СТОЛОВЫЯ ВОДЫ:
„НАРЗАНЪ" Кисловодскъ.
„ЕССЕНТУКИ" № 20
Продажа вездѣ. ● Главный складъ въ Пятигорскѣ.
ПРЕЙСЪ-КУРАНТЫ БЕЗПЛАТНО.
(17, 25, 2, 9) 82.038 27—14

ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ՊԱՐԻԶԵԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ „ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ"
ոչնչով չէ տարբերվում իսկական ոսկէ ժամացոյցից, ոսկեջրված է էլեքտրականութեան օգնութեամբ իսկական ոսկու երեք շերտով։ Ընթացքը ստուգված է պարիզեան հանրագիտարանի ժամերով և այս դէպքում իրանից ներկայացնում է ժամացոյցի տեխնիկայի վերջին խօսքը։ Խփանները (крышки) գեղեցկացված են շնորհալի քանդակով։ Գինը՝ տղամարդկանց բաց № 6-ը 6 ր. 50 կ. և փակ № 13 ը 8 ռուբլի։
Կանանցը լինում է միայն փակ՝ 9 ռուբլի արժեցող։
Գնւածներն ուղարկելու համար գնողներից վերցվում է—Եւրոպական Ռուսաստան 50 կ. և Ասիական՝ 75 կ.։ Ծրարելը ձրի։
Ժամացոյցն ուղարկվում է անմիջապէս պատուէր ստանալուց յետոյ։
Գրաւական ուղարկողներին ձրիաբար տրվում է ժամացոյցի շղթայ։
Պատուէրները հասցէագրել՝
Московскому Центральному складу часовъ
Москва, домъ Виноградова, 126.
(ե.) 20—6

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ
Լիակատար բժշկութիւն ՍԻՖԻԼԻՍԻ և նրա հետեւանքների
Ի. Ավրախօվի ԻՂԱՆԱԿՈՎ
Որպէս բժշկվել սիֆիլիսից բոլոր շրջաններում և ձևերում նրա հետեւանքներից, այսինքն կաթուածներ, տաքէս, ոսկրացաւ, բծեր, վէրքեր և այլն, նոյնպէս խլացաւ և էկզէմա։
Բժշկութիւն առանց սնդիկի և եօդի անվնաս բուսական բալզամով։
Կատարեալ բժշկութիւն 2—4 շաբաթում առանց վերադարձների։ Բրօշիւրը ուղարկվում է երեք 7 կոպէկանոց մարկաներ ուղարկելուց։ Շատ կան նոտարով վաւերացրած շնորհակալութիւններ և բժիշկների վկայականներ։
Հեղինակի մօտ կարելի է ստանալ ձրի՝ С.-Петербургъ, Колокольная ул., №1 1, собств. домъ.
ՀՆԴԿԱԿԱՆ ԲԱԼԶԱՄ ծախվում է միմիայն Դ. ԱՎՐԱԽՕՎԻ մօտ СПБ. Колокольная ул., № 11,
(հ. ե.) 00—18
ՍԻՖԻԼԻՍԻ

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ
ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւ թարդիւնաբերութեան հաշւապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում։
Սովորեցնում և պատրաստում են
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշւապահութիւն և ուրիշ մասնագ. առարկ.
Ներկայ տարվայ կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվելու է ձրիաբար քաղաքական տնտեսութիւն (политическая экономія) և որոշ վճարով կարճագրութիւն (стенографія)։
Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան։ Պարապմունքները սկսվելու են 1908 թ. սեպտեմբերի 15-ից, պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ։ Ծրագիրը ուղարկվում է ձրի։
Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատտեստատներ։
Դրանից անկախ՝ բացված է քիչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար։
Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абраамяну, Николаевская ул., № 22, ամեն օր։
Վերևում յիշած ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու։ ԳԻՆՆ է 3 ր. 50 կոպէկ. 20—15
(կ. ե. հ.)

Типографія „Экономія" Ав. Мунсіакопова и С-ми Головинская ул. № 3